

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 29. juunil 1974
Nr 50 (3938)

16. aastakäik

Eesti Majale uus esimees

AB Eesti Maja Stockholmis sai viimasel juhatusel koosolekul omale uue esimehe – majandusteadlase Vambola Hurti. Senine esimees tsivilisatsioon Meemo Trepp, kelle energilisel juhtimisel on toimunud kogu uue Eesti Maja ümberehitamine ja kõiku laskmine, avaldas nimelt soovi esimehe vastutusest vabanemiseks, et oma küllaltki suurt töökoormat kergendada.

Juhatus leidis, et Meemo Treppi seelikuks ei saa vastu vaielda ja võitis tema soov kaheksa avaldada teatavaks.

Uueks esimeheks valitud tsivilisatsioon Vambola Hurt vahelduvalt viimaseks aktiivseks koosolekul. Ta on rahvusvahelise turuga firma asjaajaja-direktor. Abiesimeheks valiti tagasi pol.mag. Leo Moks, asjaajajaks direktoriks õigusteadlane Boris Gorman, kuna liikmeteks on talv. ins. Meemo Trepp, tsiv. ins. Ivar Multer, dir. Albert Meerik ja revisor Alfred Vahtra.

VAMBOLA HURT,

Rootsi kaotus Eestis

Talinnas toimus järjekordne Rootsi-Eesti maavõistlus kümnevõistluses, mille võitis Eesti – senioride pool 29.988 punktiga 28.132 vastu ja junioride pool 26.198 punktiga 26.019 vastu.

Eesti juhtis mõlemal päeval. Individuaalselt oli parim rootslane Raimo Pihl, kes saavutas 7.937 punkti, Eesti pool oli parim venelane Boris Tolmashov, parim eestlane oli Jaan Lemmer kolmandal kohal 7.587 punktiga. Junioridest oli parim samuti rootslane Bengt Larsson 6846 punktiga, kuna 2,3 ja 4 koht läksid eesti noortele.

Ka sel aastal ei püüdnud rootsi ajakirjandus võistlusele mingit tähelepanu. Anti vaid paari reaga resultaat.

Eestlaste Euroopa-laulupeol

Vaade Münsterlandi hõlghalli kogunenud publikule ja esinevale koorile (EPL-foto Sepp).

Eestlaste Euroopa-laulupidu Münsteris teostus suure eduga ja oli suursündmuseks mitte ainult Saksamaa vaid ka teiste Euroopa maa eestlastele,

keda saabus autodega, lennukitega ja rongidega. Kokku võitis laulupeost Münsteri linna paraadspordihallis Münsterlandis osa üle 2000 eestlase,

peale selle kohaliku linna sakslasi, esotsas ülemlinnapea dr. jur. Pirschallaga, kellele anneti mälestuseks ja linna poolt osutatud vastutuleku eest eesti

miniatuurlipp Pikal Hermanil. Eesti Keskkomitee, Eesti Ühisfond Saksa Lõdubariigis eksekutiiv, viis ürituse läbi eeskujuliku organisatsiooniga. 23.

ja 23. juuni olid Münsteris töelisel eestlaste päral.

Rootsist viibis laulupeol paarsada inimest. Muidugi

Järg lk 7

USA-kongressil esitati Balti resolutsioonid

WASHINGTON (VES) – Kongressi mõlemas kojas, eriti ulatuslikult aga Esindajatekojas, seotakse käesoleval aastal Balti Päevade tähistamist 13–17 juunil Euroopa julgeoleku konverentsi ja päevakorral oleva detentega USA ja N. Vene vahel. On esitatud suur arv resolutsioone, milles rõhutatakse Kongressi seisukohta, et USA delegatsioon Euroopa julgeoleku ja koostöö konverentsil ei nõustuks Eesti, Läti ja Leedu vägivaldse annekteerimisega N. Vene poolt ja et USA poliitika peab jääma selle annekteerimise mittetunnustamine. Samuti on üles tõstatatud detente küsimus ja küüditamised, mille puhul on mainitud Esindajatekojas president Konstantin Pätsi kui ühte küüditamise ohvrit.

Eesti Rahvuskomitee saatis selekteeritud grupile senaatoritele ja Esindajatekoja liikme-

tele Konstantin Pätsi Aasta puhul väljaantud raamatu "Estonia – Story of a Nation", mil-

lele kaasa pandi märgukiri kolme punkti rõhutamiseks: Järg lk 2

Kudirka ema sai USA-passi

NEW YORK (VES) – Leedu ja teiste Balti organisatsioonide seigitustöö tulemusena USA kongressis on seal tekkinud huvi tolle õnnetu leedulasest meremehe vastu, kes 1970. a. novembris põgenes vene kalalaevalt USA rannakaitseala, kuid sealt kohe venelaste alandavates vormides välja anti. Küsk väljaandmiseks oli tulnud, nagu selgus kõrgemalt poolt Washingtonist. Probleemi on aktualiseerinud kongressis asjaolu, et Kudirka ema on sündinud, nagu selgub, Ühendriikides ja on seega USA seaduste järgi ka USA kodanik. Balti organisatsioonid nõuavad USA aktiivsust, et Kudirka vene vangistusest vabastataks, kuna ta on samuti USA kodanik.

Kongressi Esindajatekoja Välisasjade Komitee esimees Thomas E. Morgan on seletanud, et USA välisministeerium on selles loos aktiivsust osutanud vene poolt ja kirjutab: "Senikaua teie võite olla

kindel, et Välisasjade Komitee jälgib Kudirka küsimuse arengut tihedalt, ja kui täiendavad seadusandlikud sammud on tarvilikud, teeb neid."

S. Kudirka ema, rahvuslikult Järg lk 7

EPL

Laupäeval, 29. juunil 1974

APARDHEID?

Kes on öieti eestlased siin Rootsis? Pärast kolme aasta-kümme ("juubel" on sügisel) on eestlased 99 protsendi ulatuses selle maa kodanikud. Kuna nad aga sama protsendi ulatuses ei ole ära sulanud rootsi rahvusse ja alal hoiavad oma keelt ja rahvuspara, siis moodustavad nad probleemi ühiskonnas ja just selle tõttu, et nad vägisi rõhutavad oma seisundit vähem rahvusena.

Vaatamata uule kodakondsusele, ja sellega ei ole Rootsi harjumud, kuna pärast kunagist suur-riigi-perioodi on tegemist olnud väid natsiooniga, kus rootsi rahvas ja Rootsi riik on üks ja sama, väljaarvatud mahajäänud ühikud lastele (keda ei tahetud assimileerida) ja Norrbotteni soomlaste (keda rootsikeelsele sundkooliga püüti peaarhivuse kaasa tõmmata) osas, mis pilti palju ei muundud.

Aga siis tulid eestlased ja lät-lased, kes said ühismineks baltlased ja siis üha rohkem rahvusi n.n. sisseerandajatena. Baltlased, eriti eestlased, erinesid viimastest esiteks selle poolest, et nad in corpore saabusid põgenike ja poliitiliselt ning rahvuslikult arenenuna ning teadlikena, mis tegi võimalikuks ilma ühegi "Invandrarverketi" kaasabitä nende omakultuurilise palge säilitamiseks, ilma et see oleks kuidagi viisi häirunud nende üldist lülitust selle maa ühiskonda ja tõendusliku. Kuna just sel hetkel Rootsi hädastajaväe töökäsi, siis kujunesid baltlased ametlikult Rootsi silmis teretunud "sisserandajaks", kellest on olnud tõuke ja tubliduse poolel ainult rõõmu, poliitilisel poolel aga palju muresid, kuna tegemist oli põgenikega suure ja võimsa naabri juurest, kes nende maad vallutas. Ka nüüd, mil baltlased on passi järgi "rootslased", ei ole nende mured naabriga nende suhtes vähenenud. Üks põhjus, miks baltlased avalikkuses on nagu mingi "tabu" all.

Vahepeal on aga ühiskonna ainurahvuslik seisund, nagu mainitud, rikutud elava sisse-rännuga ja pikkadest vaidlus-test on aegapidi koormas vähe-liberaalselt suhtumine vähe-mustes ja üldise mitteroots-lastesse, kes juurde on tulnud, ning teatavasti spuridib praegu

In vandrarutredning oma etepanekute formuleerimisega nende vähemuste kultuuriliste vajaduste osas. Kuigi eestlased ja üldse baltlased juba kaua aega ei ole enam sisseerandajad selle sõna sisus ja poliitilises mõttes, siis ometi peavad ka nemad mõne ühise nimetaja alla kuuluma ja riigivõim, kes näit, eestlaste kultuurilist aktiivsust juba kolm aastakümnet on katsunud vaadelda ajutise nähtuse ena, on sunnitud neid mingi-lasse lahtrisse lõpuks asetama: sisseerandajate kategooriasse.

Et see kategoriseerimine kuidagi viisi õnnestunud ei ole, seda näitab juba see, et eest-laste rahvusgrupp on oma kul-tuurilispoliitilise struktuuri juba ammugi üles ehitatud ja osalt on see ka riigivõimu poolt aktsepteeritudki – sageli lootuses, et tegemist on provi-sooriumiga. Vastuvaidlematult ei ole ükski teine vähe-musgrupp, kes Teise maailma-sõja virvetes ja hiljem siia on saabunud, jõudnud midagi taol-ist üles ehitada. Nad vajavad sellelõttu mitmeti teistsugust ühiskonna tuge kui eestlased. Kasvõi juba selle tõttu, et ko-danikke tuleb kohelda ühis-el alusel teiste kodanikega, kõigi vastavate õigustega ning kohustustega.

Sealjuures aga puuduvad ees-kiirjad, mis teha kodanikega, kes moodustavad etnilise vähe-muse ja seda rõhutavad. Nende õigused on paratamatult olnenud enamuse liberaalsu-ses. Teatud vähemasa skaalas on kogu probleem üles kerkinud ka üksikutes küsimustes, näit. Eesti Päevalehe presstoetuse õiguse vaidluses, olgu see siis avalikkuses, riigipäeval või Presstödsnämndenis. Ena-musel on raske kohaneda faktiga, et rootsikeelses massmeediumide koori on tek-kimas ka teisi, näit, eesti, ja soomekeelseid, mis juhuslikult vastavad produktioontoetuse määruse kõikidele tingimuste-le, kuid ei ole rootsi keeles. Määruse kirjutaja ei osanud sellist probleemi ette näha ja nii jäi sellesse sõnaselgelt kirju-tamata, et toetusõiguslikud on ainult rootsikeelsed ajalehed. Presstödsnämndeni oli sunnitud ise vastava tõlgenduse konst-rueerima ja kui siis hiljem sel-gus, et asi lõhnab diskrimineer-imise järele, on peale ehitatud ikka uusi ja uusi konstruktsioone, et keelefakti varjata.

Sellel taustal oli huvitav lu-geda ajasjal Centerni riigikon-ventsil erakonna keskjuha-tuse seisukohti ühenduses Eesti Päevalehe küsimusega, milline tõenäoliselt on lähedasa valit-suserakonna omale, kelle poolel Centern Presstödsnämndis on EPL-küsimuses hääletanud (kuigi seoses üldise koostööga just vastastikküla oma pressi soodustamiseks).

Seisukoht ei ole vormilt kau-geltki eitav ega järsk äratõl-mine. Ei – "tuleb kaalumisale võtta sisseerandajate oma aja-lehede toetuse konstruktsioon", kas siis erisummasid andra Invandrarverketile kõi-gi soovijate jagamiseks või asetada see ülesanne ajakirjade toetamissüsteemi. Kaaluda võiks Centerni arvates koguni produktioontoetust päevaa-jakirjanduse tüüpi võrrekeelse pressile (nagu seda on EPL).

VÄLISKOMMENTAAR
UUED TUUMAKATSED

Lisaks Nõukogude Liidule ja Ameerika Ühendriikidele on tuumalaengute õhkimisi jõudnud ette võtta ka mitu muud maa. Esimese katseplahvatuse maa-all teostas hiljuti India, nimelades teada prooviks tuumaeenergia rakendamisel rahulikeks otstarvete. Umbes samal ajal õhkis Pu-na-Hiina oma 16. tuumalaengu õhu-rummi Lob-nori kohal Loode-Hil-nasa eesmärgiga "murda super-võimude nukleaarsest monopolist ja lõpuks kõrvaldada tuumarelvil-duse". Nõnda ütles Pekingi valit-suse oma ametlikus teadaandes, kinnitades ühtlasi, et Hiina üheigi tingimusel ei ole see, kes sõjalise konfrontatsiooni korral esimesena tuumarelvil kasutamisele võib.

Kohe seepeale said aktuaalseks Prantsuse järjekordsed tuumakatsed atmosfääris Mururoa atollil kohal Valkeas ookeanis. Nagu mõeldud aastal, nõnda põhjasta-sid õhkimisi ka tänava omajagu ägedad protestid sealt, kus ühtlasi Hiina asjast tuumaplahvatust oli teravalt hukka mõistetud Prant-susmaa jäi silsi oma kava juurde, mis pidi olema viimaseks katse-tamiseks sarjaks õhurummi. 1975 suvest peale on otsustatud järg-nevaid õhkimisi läbi viia sügaval maa all. Sellest järeldatakse, et juba nüüdsest peale peaksid prantsuse tuumakatsed omama militaarset ja poliitilist tähendus-t.

Lääne-Euroopa üldise jul-geolekupoliitika seisukohast. Tehniliselt on Prantsusmaa jäänud Ühendriikide ja N. Liidust maha ligemale kümme aastat ja tema tuumalaengu võimekuse supervõimude omast. Aga juba aastal 1980 töötab Prantsusmaa oma tuumarelvade poolest olla igatahes tugevam kui Suurbritan-nia. Täienduseks katsetele, mis on käinud 1960. aastast saadik, taotleti nüüd õhkimistele Mururoa atollil ruumis ettevedatud õhkimistega jõuda vesinikpõhise lõpliku li-mistlemiseni, tõsta laengu kaalu ja suurendada robotkatsete len-nukaugust. Laengu lõhejuudu on seni loetud kilotonnides, välja-kohaselt aga eesmärgiks välja-jõudmine megatonnideni.

Tanapäeval on prantsuse heidu-tusrelvad kolmelaadilised: kau-gmaa lennukit, robotit maa-alu-ses varjendites ja allveelaevadel. Kaugmaa lennukid on 40 tükkii Mirage-IV tüüpi, igakms mitme-aastatommiga. Varjendid maa-alustel robotipatareidel on 18, kuid nende arv tõuseb lähemal ajal 27-ni. Atomiaallveelaevu, igatõel 16 robotit, on praegu 2, aga varsti 3 ja siis 5, kokku 80 robotiga. Robo-ti laskekaugus on 3 000 kilomeet-rit, s.o. ulatusega vähe kaugemale Moskva taha.

Uued moodsad tuumalaengud tulevad üldiselt kasutamisele kahe

aasta pärast, alates alveelaeva-dest. Seoses sellega peab olema lahendatud ka mitmelaenguliste rakettide süsteem, mis on tävaku katsetamisel Mururoa atollil ru-mis. Tegemist on nn. MIRV-süste-miga, kus raketi mitu laengut võib suunata erimärkidele, see süsteem on teatavasti juba kasu-tamisel Ühendriikides ja hakanud tulema kasutamisele ka N. Liidus. Prantsuse tänavused tuumakatsed taotlevad järelikult oma puht sõja-lise ja tehnilise lähtelause kindus-tamist nõnda, et prantsuse tuuma-relvade heidutusvõime oleks väl-jaspool kahtlust. Teiste sõnadega, Prantsusmaa tahab järjekordsete tuumakatsete demonstrerida oma nukleaarsest võimsust ja loodab sellega näidata, et tema tuumarelvad pole ainult kulukas bluff, nagu mitmel pool ikka veel tahetakse arvata.

Ka Prantsusmaa liitlaste seas on leidunud mitmeid, kes pole täiesti veendunud prantsuse tuumarelvade sõjalises väärtuses. Aga nii

kaua kui läänellidu vastu püsi-b ähvardus idast ja seda peab tema kaitskavades arvesse võtma, ei saa ka prantsuse tuumarelvade poliitiline tähendus olla kahelevald. Prantsuse relvastuskava lähtub põhimõtteliselt täiendamisest, et tegemist ei ole vastuabinõude rakendamisega ühe omaette nuk-leaarse kallaletootjaga Prantsus-maa vastu. Prantsuse tuumarelvade kasutamine on mõeldud al-ni selleks, et kaitsa Lääne-Eu-roopat tervena kallaletootgi vastu idast.

Vahepeal on seepärast Prant-susmaalt oodata algust ka koo-stööks Suurbritanniga tuumarelvastuse alal. Eesmärgiks oleks kõigepealt robotit sihtimise koo-kukallamine. Teiseks aga aat-omallveelaevade ristimise ka-vandamine nõnda, et nende patrul-imise perioodid täiendaksid üksteist ilma suuremate vaheaega-deta. Vastavald läbirääkimisi on aga vaevalt oodata enne prantsuse uute tuumakatsete lõppu.

A.K.

KONGRESSIL

Algus lk 1

Eesti nõukogude esimese oku-patsiooni ajal toimunud arre-teerimised ja kütidamised, ning praegu Genfis jätkuv Eu-roopaa julgeoleku konverents, kus N. Vene taotleb olemasole-vate riigipiiride tunnustamist kaudu ka Eesti, Läti ja Leedu N. Liidu piiridesse lugemist. Märkukirjas rõhutatakse, et USA delegatsiooni praegune juht Genfis, Albert W. Sherer jr. peaks olema kindlalt N. Venele Balti riikide küsimuses järe-leandmist tegemise vastu.

Kuna peale eestlaste on ka teised balti rahvusgrupid, eriti leedulased, võtnud kontakti Kongressi liikmetega, on rohe-keste sõnavõtteid kõrval esita-tud ka suur arv mõlema koja Concurrent Resolution'e, mis vajavad vastuvõtmist mõlema koja poolt, ükskõik kas neid esitatakse Senatist või Esinda-jatekojas.

Esindajatekojas on juba sees Genfi konverentsiga resolu-tsioone esitanud: Illinoisi demokraat Frank Annunzio, Iowa republikaan William J. Scherle, New Yorgi demokraat Thaddeus J. Dulski, Connecti-cutist demokraadist naisdele-gaat Ella T. Grasso ja republi-kaan Robert H. Steele, Põhja-Karolinast demokraat L. H. Fountain New Jersey republi-kaan Edwin B. Forsythe ja Pennsylvaniaist republikaan Lawrence G. Williams.

Senatis ütles Delaware republikaanist senaator William V. Rots, Senate Concurrent Res. 80 üks sponsorid, et kuigi USA soovib oma suhted N. Liiduga seada mõistlikule alusele, ei saa ometi vabandada või koguni heaks kiita kõlvatuid tegusid.

Vastavalt sellele nõuab ka Senati resolutsioon, et Euroopa julgeoleku konverentsil ei tun-nustata Balti riikide annekteerimist N. Liidu poolt.

Resolutsioonid antakse üld-koosoleku poolt tavaliselt sei-sukoha võtmiseks Esindajate-kojas Välisasjade Komiteele, mille esimeheks on Balti riiki-dele sõbralik Thomas E. Morgan, ja Senatist Välissuhte Komiteele, mille esimeheks on senaator J. William Fulbright. Viimane ei ole Balti riikide probleemi suhtes osutanud heatahtlikku arusaamist, kuid ta kukkus läbi demokraatide

partei celvalimistel Arkansases ja tema asemel tuleb järgmisel aastal komitee esimehe kohale uus mees.

Mõlemas kojas esitatud resolu-tsioonid on sisu poolest sar-nased ja tekst kõlab:

Kuna kolm Balti riiki – Eesti, Läti ja Leedu on N. Liidu poolt illegaliselt okupeeritud II maailmasõjast saadik, ja Kuna N. Liit teatavasti Eu-roopaa julgeoleku konverentsil kaudu nende riikide annekt-sioonile saavutada tunnustust, ja

Kuna Ühendriikide delega-tsioon Euroopaa julgeoleku kon-verentsil ei peaks nõustuma tunnustama nende riikide vä-givaldselt annekteerimist N. Liidu poolt, siis seepärast.

Olgu otsustatud Esindajate-koja poolt (Senati kaasnusolekul), et Kongressi seisukoht on, et Ühendriikide delega-tsioon Euroopaa julgeoleku kon-verentsil ei peaks nõustuma Eesti, Läti ja Leedu N. Liidu poolt vägivallaga annekteer-imise tunnustamisega Euroopaa julgeoleku konverentsil poolt, ja et Ühendriikide poliitikkaks peaks jääma mitte mingi viisil tunnustada nende Balti riikide annekteerimist N. Liidu poolt.

New Yorgi osariigi üks dele-gaate Esindajatekojas, Ogden R. Reid, märkis oma kõnes Eesti presidendi Konstantin Pätsi arrekteerimist ja kütidamist nõukogude okupatsio-nivõimu poolt. Kui Genfis on konverentsil tänu ümber kogu-nenud maailma tugevaimad riigid, siis USA kui moodsa demokraatia sümbol ei pea unustama moraalselt kohustust Eestile, Lätile ja Leedule nende enesemääramise taastavimiseks, ütles rahvaesindaja.

Kihlatud

Tarmo Sepp
Katrin Härm

Münsteris 22. juunil 1974

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetust ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallingatan 32, 1. tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispstgriko nr. 15 67 70-0
Koolutusarvete postigriko 80 69 00-0
Eesti Päevaleht Förlägs AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 170:—
Termin (4 kuud) kr. 62:—
Kuu kr. 17:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLÄGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

Solzhenitsõni moodne vastend Dante Põrgule

"IGAVENE LIHKUMINE" niimoodi pealkirjastab Alexander Solzhenitsõn oma GULAG-saarestiku sarja teise osa. "Igavene lihkumine" on poliitiliste vangide vool nende kodukohtadest vangilaagritesse, vaheajamadeks läbikülglaagrid. Endiselt tihedas, irooniaga teritatud stiilis kirjeldab autor täistubitud vagunite kõige primitiivsemate hügieeniliste tingimuste puudumist, kriminaalvangide terrorit poliitiliste üle, saatemeeskondade ja vangivalvurite osavust vangide viimase eramaandri rüsumiseks, mis moodustab vaevalt pisikesse kompu. Ja veel kord rõhutab ta, et sellele "igilikumisele" pani aluse Lenin. Stalin oma fantaasia puudumisega oli võimeline seda ainult välja arendama.

Stolõpini-vaguniteks nimetatud ümberehitatud kaubavagunid mahutaksid normaalselt 11 inimest, neisse on tihti surutud üle kolmekümne, reis kestab üle nädala! Vett antakse vangidele näpilt, sest muidu soovivad nad liiga tihti tualetti kasutada ja see on valvuritele tülikas ja ebamugav. "Ei, keegi ei taha meid piinata!

Aleksander Solzhenitsõn

valvurite käitumine on täiesti ratsionaalne. Me istume oma puurides nagu vana-aja kiristlased ja meie haavatud keeltele raputatakse soola!"

Pikemalt on juttu kriminaalkurjategijate terrorist. Nood on küll arad. Kui vaid seltsikaheksa meest neile ühiselt vastu hakkab, siis tõmbub isegi paarikümneheline jõuk tagasi. "Stalinil oli alati nõrkus kurjategijate vastu — sest kes muu rõõvis tema jaoks pankasid omal ajal?" A. 1901 süüdistati Stalinit, et ta on kasutanud kutselisi kurjategijaid oma poliitiliste vastaste vastu...

Ühe linna piirides, vanglast raudteele või vastupidi, toimub vangide transport kinnistes kappautodes. Et nende tegeliku kasutamist varjata (kõik peab ju

toimuma salaja) on autodele tihti maalitud "Leib", "Liha" (kuigi seal oleks pidanud seisima "Luu ja nahk" autori järgi) või koguni "Jooge nõukogude šampanjaj!" Niisuguste transportide puhul on toimunud naiste vägistamist valvurite poolt — ja muidugi nende paljaksrõõvimisi.

Edasi kirjeldab autor läbikäigulaagreid (peresõlka), kus suuremate "puhastusperioodide" puhul vangid on topitud kongidesse ebahinmelikes tingimustes, millest lääne inimestel pole aimugi, kujujõu võime ei suuda neid detaile tihti omaks võtta. Kümned tuhandet vangid liiguvad ühe küü jooksul mõnest niisugusest "peresõlkast" läbi, leivapalukete pärast tültselt peale tulistatakse vahitoridest. Mõned niisugused vanglad koosnevad ainult hüttidest sõrni pinnal — ainult okstraatade osalati kohal!

Nendest vanglastest on teoreetiliselt võimalik saata kirju omastele — kui sul on paberit või pliiatsit. Aga mõned niisugused kirjad on kohale jõudnud. Mitmed abikaasad on kohale sõitnud, lootuses vähemalt näha oma meest selles inimeste spiglapessas. Ühele niisugusele ootavale naisele peaks tehtama mälestussammas, arvab autor, aga tal on ka teine visioon:

"Kuskil Kolõmas seisab vägev Stalini hilgeliku (nii vägev kui ta ise oli oma unistustes), näol laagrikommandandi naeratus. Ühes käes on tal pliiis ja teises käes ohjad, mis juhvivad sadandeid inimesi, viie kaupa ette rakendatud". taoline kuhu on seni loomata...

Läbikäigulaagritega seoses jutustab Solzhenitsõn mõnest kummalisest inimesaastusest, nagu näiteks rootslasest Erik Arvid Andersonist, kes oli vabatahtlik inglise armees, tundis huvi nõukogude korra vastu ja kitis seda ajakirjanduses. Ta kidnapiiti Ida-Berlinis ja viidi Gromõko ette, kes nõudis, et ta avalikult loobuks kapitalismist ja oma isast. Kui noormees keeldus, saadeti ta vangilaagrisse, kus temast sai kõige läänelise kirglik austaja. Mehe — ta õige

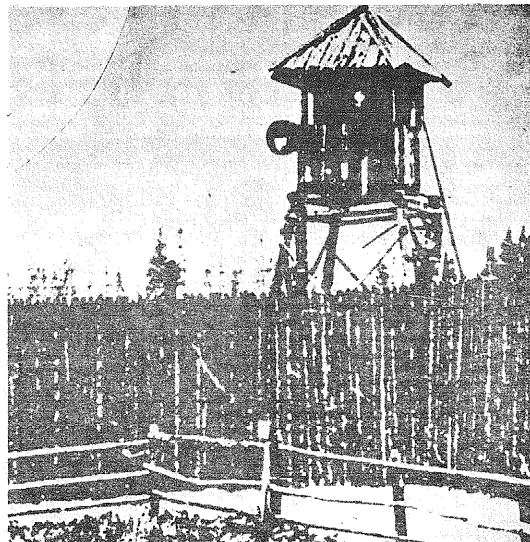
nimi pole teada — saatust on teadmata.

Peale Stolõpini-vagunite kasutatakse transportideks ka punaseid loomavaguneid, enne kõlle suuremate rahvagruppide ümbersumise puhul (nagu küüditamine Balti riietes suvel 1941). Niisugune massküüditamine peab toimuma võimalikult salaja — muidu tekib vagunite ümber küüditatute omaste ring. Inimesed tõltavad vahte, tahavad anda omastele asju või neid näha... Niisugune asi on pliiinlik ja tuleb võimalikult ära hoida. Ka siin toimub "rahvavaenlaste" paljaksrüsumine, kelle napp varandus saab "rahva tõelisele poegadele", s.t. valvuritele. Talvel võivad niisuguse vanguniga transporteeritud vagunite viisi surra, kuna nalle ei anta küllaldaselt sütt ahju jaoks, suvel ähvardab surm liigse palavuse ja veepuuduse näol.

Transporteerimist on teostatud ka lojtedega ja laevadega. Selle puhul on Jaapani meres toimunud õnnetusi, kuid kapten ei ole vastu võtnud jaapanlaste abi, et mitte "avaldada laeva saladust". (Tihiti on ka tavaliste nõukogude kodaniku elu olnud hädaohus meredel, kuid nõukogude "ühkuse, julgeoleku" tõttu on keelditud. Transporte on toimunud ka jalgsi, nagu "kolledal tsaarajalaj".

"Ma märkan, et ma hakkam enast kordama", ütleb autor. "Sellest kõigest on igav kirjutada ja igav lugeda. Kõik on ette teada. Ma palun lugejatel silmad sulgeda. Kas kuulete rataste tagumist — kogu aeg liiguvad vangid lõpmatu voolus. See kaebamine — see on riisutute, vägistatute, pektute kisa. Me oleme vaadeldud kõiki transportivõimalusi ja ühine nendele on, et kõik on FAHIMAD. Me pole leidnud ühtegi korralikku läbikäigulaagrit. Ja isegi inimese viimne lootus — et hiljem on parem, et lõpplaagrid on paremad — on vale. Laagrites tuleb kõige halvem."

Raamatu viimne peatükk moodustab heledama osa — autorile saab osaks haruldane õnn: ta viiakse eritranspordiga erilaag-

Orjalaagri vahitorn helgiheitjaga ja nähtamatu kuulipilduriga kõrge teivastara ees.

risse. Sinna on koondatud need mitme erila spetsialistid, kelledest loodetakse mingit kasu nõukogude korrale. Autor on oma päberile kirjutanud elukitsesse "aatomifüüsik", kuigi ta teadmised alal on suhteliselt napid. Ta võetakse teiste vangide hulgast välja ja viiakse laagrisse, mida autor nimetab "väikeseks paradisisaareks GULAG-saarestikus". Tollest miljööst kirjutab S. hiljem muide oma romaan "Esimene ring", mis ilmus läänes 1968. Ta satub kokku teiste eriharidusega inimestega ja tal on koos nendega võimalus arutada intellektuaalseid probleeme. Vangide hulgas on kaks aatomifüüsikut, kes 1922 saadeti läände ja keeldusid tagasi pöördumast. Lisaks hulk väga kummalise elusaadusega vange.

Solzhenitsõni GULAG-sarja teine köide (esimesest umbes pool väiksem) on suures osas (maha arvatud viimne peatükk) veel lohtum ja süngem kui esimene. Inimvääruse kaotanud vangide karju veeatakse ja pillutakse kodumaalt kaugele Põhja-Siberi laagrite suunas nagu elutut "kaupa". Nende elukord halveneb üha transpordi vahetel, suur protsent neist ei jõua ilaldi kohale.

Autor süüdistab esiletõudud faktidega ja mälestustega mitte üksikuid isikuid (isegi mitte ainult Stalinit), vaid kogu süsteemi ja mõtteviisi, mida see süsteem on

kasvatanud nii valvurites kui ka vangides, pannes neid kahtlema isenda inimvääratustes.

Kui kogu sari kord tervikuna ilmunud, võiks seda nimetada rööbikiteoseks Dante "Põrgule". Viimane oli luuletaja visioon, Solzhenitsõn näitab mõned poliitiliste reaaleidiks saanud visioonide tegelikkus.

AR-GI.

Aatomirelvad Kuubal suureks ohuks

NEW YORK (VES) — Kuuba aatomirelvad on tõsiselt ohuks USA-le, teatas vastav uurimisauatus, mis töötas Miami ülikooli juures.

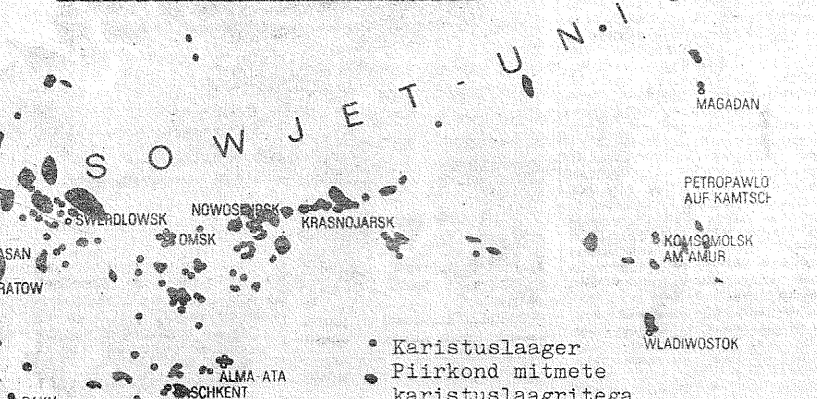
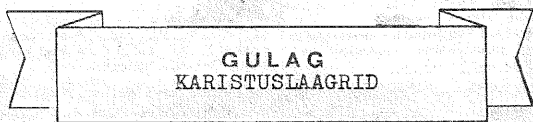
Kuuba on raketid üles seadnud Cienfuegoses, mille juures juba mõnda nädalat on viibinud N. Vene 12. laevastik. Uurimisauatus teatleb Kuuba raketid kergesti tabada New Yorki või läänes Arizona keskusi. Nende laskeviisid on ka USA nukleaar-allveelaevade baas Norfoikis.

Helsingi Toomkiriku kabelis laulatati ciu-ing. Johan Sutti ja Raija Räisänen, mõlemad Järfällast, Stockholm.

(Foto: H. Aaspere)

Rutt Tulving, tuntud eesti naiskunstnik Torontost, esines Washingtonis näitusega "Fragmendid loodusest". Näitus toimus toimetaja Ilmar Külveti kodus ja korraldajaks kohalik Eesti Selts.

Karistuslaager
Piirkond mitmete
karistuslaagritega

Nii näeb välja praegune "Gulag-archipelag" umbes 900 "saarega", s.o. karistuslaagriga 2,5 miljoni inimese kinnipidamiseks.

E. V. esindaja: Sobimus- poliitika kurb resultaat

Eesti Vabariigi esindaja Ühendriikides, Ernst Jaakson.

NEW YORK 7. Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu peakoosolekul esines välispoliitilise ülevaatega Eesti vabariigi esindaja Ühendriikides Ernst Jaakson. Esitame allpool Eesti Jaaksoni sõnavõtu, mis eriti selgelt kirjeldab praegust detente-politiikat ja selle laostavaid tagajärgi.

Juba pikemat aega on rahvusvahelises suhetes olnud müüra- vaks juhtumõtteks n.n. detente, millega loodetakse saavutada püsivat rahu maailmas. On olemas mõjukaid ringkondi, kes välispoliitilistes küsimustes hindavad igat sammu peamiselt detente'i seisukohast. Detente'i õige mõiste on aga endiselt tumne ja selle kahjulikud tagajärjed Lääne maailma seisukohast võivad selguda alles tulevikus.

Senini on selle poliitika tulemusena tehtud mitmesuguseid silmapaistvaid kontsessioone Nõukogude Venele, ilma mingisuguste järeleandmisteta viimase poolt.

Nii näitaks on tunnistatud Ida-Saksamaa iseseisva riigina, on hakatud andma laenuid ja tehnilist abi Nõuk. Vene tööstuse ülesehitamiseks, rääkimata suurtest teravilja saadetistest On arusaadav, et Moskva sellist abi heamee-

lega vastu võtab. Nüüd ootab Kremli veel suuremaid laenuid läänelt oma majanduslike projektide läbiviimiseks Siberis ja kõigi tundemärkide kohaselt võivad need ka teostuda. Mitmed läänriikide suurpangad on juba avanud oma eribürood Moskvas rahalistele tehingute hõlbustamiseks. Nende majanduslike sobingute juures on kõl poliitilised ja sotsiaalsed hädaohu kaalutlused kõrvaile jäetud.

Nõukogude Vene terroristlik sisepoliitika ja vanuulikkus vaba maailma vastu ei ole muutunud.

Samal ajal on Nõukogude Vene end sõjaliselt ülesantamas. Selle kohta avaldatakse järjest pikemaid ülevaateid oma hoiatavate järeldustega. Küsitakse, milles on Nõukogude Venel vaja end ikka rohkem ja rohkem relvastada. Propagandaliselt on Nõukogude Vene alati õhutanud desarmeerimise vajadust, kuid tegelikult on ta talitanud vastupidiselt. Isegi praegu käimasolevat strateegilist relvade küla ka NATO ja Warsavi pakti vägede vähendamise konverentsidel ei ole Nõukogude Vene poolt mingisuguseid taganemise tunnuseid esile tulnud.

Euroopa julgeolekukonverentsil on pärast pikke arutlusi jõutud

esialgsele kokkuleppele vaid neis küsimustes, mis on otseselt Nõukogude Vene huvides, nagu piiride puutumatuse küsimuses. Lahe- dama liikluse ja informatsiooni vahetuse küsimuses, mida lääne soovib, on venelased kategooriliselt vastu väelnud, väites oma õigust vabaduse piirata siseriiklike määruste kohaselt, ei ole usutav, et lääne selles küsimuses oma seisukontsi saaks maksma panna.

Kuidas sel juhul Euroopa julgeolekukonverentse oma töö lõpetada, on praegu lahtine.

On loomulik, et eestlaskond jälgib neid sündmusi murega. Eesti rahva üldine olukord kodamaal on endiselt raske, oles palnutatud Moskva vägivalla ja eriti venestamise surve alla Vene salapolitsei tegevus annab end kõigile tunda, ja vahel isegi avaliku toorsegaga, nagu näiteks välisriikide saatkondade ees Moskvas. Inimesed, kes külastavad oma sugulasi Eestis, on pideva salapolitsei valve all. Välisriikide ajakirjanikud Balti riikides pääsevad peamiselt kommunistlike funktsionäride jutule, kes nalle serveerivad Nõukogude Vene propagandat.

Kui neist ajakirjanikest keegi juhuslikult satub kõnelema mõne eestlasega, siis peab viimane teda hoiatama KGB järelvalve eest.

On ilmselt, et Nõukogude Vene salapolitsei ei luba mingit vaba ega tühedamat läbikäimist välismaalastega. Samuti on vaba maailma kirjanuduse ja ajakirjan- duse sissetoomine otseselt keelatud ja karistatav, välja arvatud kommunistliku partei tseensuri poolt heakskiidetud teosed. Ei tahaks uskuda, et Euroopa julgeoleku- konverents selles asjas võiks mingisuguseid mündatusi tuua.

Kuid kõigi takistuste peale vaatamata on igal rahval olemas ärgne vabaduse ihu, mida ei saa jädavalt maha suruda. Kommunistliku kasvatuse saanud Solzhenitsõn ja Sahharov, näiteks, kelle erialad on kirjanud ja füüsika, on oma si- semiste veenete kaudu astunud vabadusvõitlejate esiritta.

Kogu vaba maailm austab neid mehi nende julguse ja selgroo tu- gevuse pärast. Nendesuguste vabaduse eest võitlejatele ulatame ka meie oma käe.

E. V. Esindaja Washingtonis

WASHINGTON (VES) - Eesti Vabariigi esindaja Ernst Jaakson viibis Washingtonis ametialasteks kohtumisteks USA välisministre- riumis. Hiljem kohtas ta teiste Balti riikide esindajatega üles- kerkinud küsimuste arutamiseks ja seluskohtade koordineerimi- seks.

Kultuuririklik Jühan Viidang (keskel) Austraallast Stockholmist Eesti Majas koos kirjanik Karl Risti- kviiga ja Eesti Kultuurikoondise esimehe Leonid Laidiga (paremal). (EPL-foto Trummer)

Kriitilist Austraalia eestlaskonna kohta Austraalia-eestlaselt

Sydney's elav kultuuririklik Jühan Viidang, kes pikemat reisi eestlastest kaaspagulaste juurde üle kogu maailma, pidas eema- späeval 17. juunil Eesti Majas et- tekande "Eesti kultuuri elavaid- dustest Lõuna Risti all".

Vestluse stiilis, impressonistli- kus ettekandes, puudutas Jühan Viidang põgusalt Austraalia ees- laste eri kultuurisektoreid. Üldiselt leidis ta põhjuse olevat kurta ees- laste vähesel hulgal üle kultuurinä- tuse, eriti aga moodsas vormis esitatud kunsti ja muusika puhul. Nikolai Malke pool juhutatud Eduard Tubina Viienda sümfonia esitamine toonud kohale vaid paarikümne eestlast Kirjandu- sehuvi on lohtuult vähenenud vär- reides Saksamaa laagriaegadega, kus käsitsi kirjutati ümber luule- tuskogusid. Suur osa eestlast on võtnud omaks nn. austraalia elu- stiili, eriti TV innuka vaatamise, vähem küll toalisatoteeril raha peale mängimise.

Ettekandja hindas ja analüüsis kiitvalt meie pagulaslaskjandust, leides selle olevat täiesti maail- makirjanduslikul tasemel, rõhu- tades eriti Karl Ristikviit sensitiv- se sulega kirjutatud romaani "Hingede 66". Ent mitmed lugejad üldistavad pagulaslaskjandust "pornograafias".

Kohati, näiteks Sydney Eesti Päevaleht 1967, on esitatud valitud eesti moodsat kunsti. Tavaliselt piirub kunstiharrastamine nn. kodukaunistamisega, kus kunsti emotsionaalne väärtus on tähtsam kui kunstiline tase. Koorigilumete vastupanu tõttu on raske esitada eesti heliloojate moodsaid koori- laule. Üldise tähelepanekuna mainis ettekandja, et rahvuskultuur esi- nevat peamiselt akteusekõnedes.

Peale ettekannet esitati kõnele- jale ohtralt küsimisi. Neil vastates tõi Jühan Viidang silsi esile ka mõningaid Austraalia eestlaste kultuurile positiivsemaid pooli.

Küsimus: Missugused kultuuri- lised organisatsioonid on eestas- tel Austraalias?

Vastus: Kultuuri eest peaks loo- litsema Austraalia Seltide Liit, kuid selle peamine tegevus seisneb peamiselt poliitiliste memoran- dumite koostamises Austraalia ametiasutustele. On silki korral- datud üksikuid juhulikke ettevõ- taid. Karl Ast-Rumori akteuse puhul on olnud raskusi kõneleja leidmi- sega, kuna keegi polevat tahtnud rääkida "marksistlikust kirjan- kust". Kelle loomingu ja tege- vust Jühan Viidang pidas igati po- sitivseks.

Küsimus: Austraallast on tulnud haruldaset palju eesti "maailma- reisijaid". Kas rahuldavad nad ka oma kultuurilisi huve reiseid?

Vastaja oli selles osas skeptiline. Austraalia elustandard on üldiselt kõrge, selle tõttu reisivad paljud.

Küsimus: Kas leidub Austraalias eesti soliste?

Vastus: Solistid puuduvad peaaegu üldse nii vokaal- kui instrumentaalal. Eesti Päevade järele on võimalik heliplaadistada koorilaule, muud muusikat selleks ei leidu.

Küsimus: Kuidas on Austraalias Eesti Majadega?

Vastus: Eesti Majad on Aust- raalias suhteliselt suured. Mei- bourne 1000 eestlast ostsid ära vana kinohoone ja ehitasid sellest väga moodsa ja ruumika maja, mis on suurem kui Sydney 300 eestlaste Eesti Maja. Ka Adelaide 500 eestlast on suur maja, milles harrastatakse peamiselt kehaku- tuuri. Üks silmapaistvamaid kul- tuurilisi üritusi on Dr. pharm. Hugo Salasoo poolt organiseeritud Eesti Arhivirvamakogu, millesse liitvud Austraalia Eesti Seltide liit viimasel ajal on andnud ma- jandusliku abi.

Küsimus: Milline on Austra- lia teatrilu?

Vastus: Adelaides on teatrilu suhteliselt kõige vilkam. Seal on esitatud (samuti kui Thirimeres) ka Ilmar Külveti näidendid, mis Sydney eestlaste meelest pole küll "isamaalikud".

Küsimus: Kuidas on koduku- tuuri harrastamisega?

Vastus: Algaastail toimus üsna elav kujutava kunsti ostmine kodukaunistamiseks, nüüd asen- dab seda ohtralt müügil olev Kagu- Aasia kunst. Umbes 20-30 pere- konna kodudes leiame ka moodsat eesti kunsti. Küsitöö harrastamine on viimasel ajal soikunud, indu- striaalset tootet suruvad peale.

Küsimus: Kuidas on Austraalia eesti noorte meelsusega ja keeleo- skusega?

Vastus: Keeleoskus on erinev. Austraalia noored on ise leidnud, et näitaks Ameerika eesti noored räägivad paremat eesti keelt. Noored on vilumuselt ja meelsuselt üldiselt radikaalsed, kuigi mitte liialdatult.

Küsimus: Kuidas on täiendu- skoolidega?

Vastus: 300 eestlasega Sydney's käib täienduskoolis 40-50 noort. Seda tuleb pidaa väheseks.

Eesti Kultuurikoondise esimees Leonid Laid tänas ettekandjat ja annetas talle Kultuurikoondise poolt H. Salu viimase uurimuse.

AI

Uudiskirjandus

1974. AASTA

"TRINU" SÜVENUMBER

on ilmunud, mida sekkord on to- metanud Vera Poska-Grünthal, keelile on ka esimesel leheküljel toimetajaaveerg. Richard Kooli- meistril on pikem artikkel "Kirik paguluses", mille juurde on toodud foto Piibli Tõlketoõ Komisjoni seitsmest liikmest, kelledest on nüüd juba neli liiget siit ilmast lahkunud. Ignas Tõrnaküla mõ- gutab mõtteid kirjutuses "Kui vana uueleb". Järgnevalt kirjutab Taavo Virkhaus teemal, et "Kas meie noored peaksid proovima teha karjääri muusika alal?". Bernhard Parminguit on pikem kirjutis "Mõtteklide Rudolf Tobia- sest", kus ta avaldab soovi, et eesti muusikaga tegelevad isikud ja organisatsioonid peaksid oma üle- sandeks seadma tuua Tobiasse isik ja ta rohke loomingu enamalt meie rahva hulka. A. Kajaar kirjutab pagulaslaskodude kasvatusmuredes- ta eesti kodukooli õppevahenditest, nende kasutamisest õppetöös arti- klis "Eesti Päevad Baltimores ja eesti koolid." Leonida Lindsaarelt on üksikasjalik artikkel eesti noor- telaagrelist Austraalias. Järgnevad kaks matkikirja - esimene J. Järvelt "Nüüdsest Berliinist" ja teine Alf Kubbolt "Kus loojub päi- ke." Jühan Kangur meenutab oma superleiamusi esimestelt pagu- lasastatelt USA-s. Järgneb Anna- Järvamaa rahvarlde - naiseüli-

konna tegemise õpetus Ene Rung- elt, samuti "Suvekleit" Renate Laarendilt ja kodukleit Salme Lau- rilt. Käsitöösas on kahe laudi- na ja seinaaiba valmistamise õpetus, Jeannette kirjutab "Moest ja mida pakub sulle suve- mood?". J. Lhoste jagab õpetusi näominkimisest peakirja all "Tele ilu". Heimi Kreek jätkab tulusate õpetuste jagamist kirjades oma miniale. V. Poska-Grünthal on läbi lugenud Solzhenitsõni "Arhipelaag Gulagi", kirjutab oma muljeist ja tõstab eriti esile Solzhenitsõni sõp- ruse adv. Arnold Susiga. Elsa Pa- badik kõneleb suvistest toitudest ja küpsetamisest. Lõpuks Katrin Hännilt Stockholmist eesti noorte kunstigrupi tegutsemisest ja Su- sanna Tomsonilt "Eesti Mustriko- gu", missugune muustiraamat il- mus Eesti Galdide Liidu väljaand- ja mida on kolm trükk juba läbi müüdnud. Göteborgi Põhjalatude- lipkonna juures tegutsev naisring on korraldanud muustiraamatust võetud muustritega valmistatud käsitööde näituse oma kümneaas- tase tegutsemise meenutamiseks. Pealeselle on luuletusi Ly Laasil, Tiina Tuvikeselt, Oskar Ehaselt, ja Marie Underilt "Suvine mäle- stus" ning Ivar Grünthalilt "Hü- vasti". "Trinlul" on kaasas mu- strileht ning lehte saab tellida Rootsis: c/o V. Poska-Grünthal, Torsviksvängen 28, Lidingö, Ük- siknumbr maksab kr. 4.25.

Mida toob USA uus poliitika Lähis-Idas?

WASHINGTON (VES) — Ameerika press on kardan kirjutusi Lähis-Ida inest. Ma kardab et tele lugejad saavad vale mulje, nagu oleks Lähis-Idas kõik täielikult rahuldust pakkunud. Ärge tehke endale illusioone — meile ei või oodata lõpmatuseni, et maailm hakkaks mõistma meie probleeme.

Ületoodud seletuse andis Jordani kuningas Hussein Ameerika ajakirja "Newsweek" esindajale. Hussein rõhutas edasi, et kui Israel jätkab oma senist poliitikat, siis ta kord purustatakse. Kui ta annab tagasi vallutatud alad ja loob vaenulikkuse, alles siis võib saavutada rahu.

Kissingeri "imetegusid" võtab suure ettevaatusega ka ajakiri "U.S. News & World Report". Selle üle vaates märgitakse, et Kissingeri edust hoolimata valitseb Washingtonis skeptitsism. Kui nüüd araabia riigid saavad Ameerikalt sadade miljonite viis abi, siis oletatakse mõnede vaatlejate poolt, et araablased nõustuvad vaherahuga ainult selleks, et hinge tõmmata ja oma potentsiaali USA rahadega üles ehitada. Ameerika abist oli olnud eriti huvitatud Süüria, kellel on olnud pettumusi Vene aiga. Süüriased on üheks, et Süüria vajab tungivat moodsat tehnoloogiat abi ja seda võib saada küll USA-lt, mitte aga N. Venelt. Kuid seejuures on tähelepanväärt, et alles niil päevil jõudis Süüriasse esimene saadetis Vene uutest MIG 23 võitlusennukitest, kirjusega kuni 2000 miili tunnis. Süüria nähtavasti tahab saada parimat mõlemalt poolt.

Palestiinlased pidasid Kairos oma järjekordse konverentsi, kus arutati küsimust, mida teha muutunud olukorras. Kui ühel poolt nõuti lakkamatut võitlust jätkamist, siis mõõdukamad pead kirjeldasid selle raskusi uues olukorras ja soovitasid kasutada diplomaatiat. Pärast pikki arutlusi Palestiina Rahvuslik Nõukogu võttis vastu kompromiss-seisukoha: jätkata töle jõuga võitlust Israeli vastu, jättes aga samal ajal avas avaluks diplomaatilikele läbirääkimistele.

Palestiina Rahvuslik Nõukogu on palestiinlastele parlament ekvivalent, kus esindatud kõik rühmitused. Palestiina põgenikke on Süürias 177.000, Libanonis 190.000, Jordani 158.000, Gaza kitsusel 234.000 ja Jordani läänepoolsetel 287.000. Sõjakate palestiinlaste juhiks on Al Fatah nimelise organisatsiooni juht Yasir Arafat. Kuid nüüd on temagi kaldunud poliitika poole, et Israeliga võib ka konverentsilaua taga rääkida. Mitmed teised palestiinlaste grupid juhivad end teada seepärast nimetanud isegi "taganejaks".

Ajakirja US News & World Report kirjutab seoses Nixon'i Lähis-Ida reisiga, et selle üheks eesmärgiks on näidata Lähis-Ida maadele, et Ameerika on endiselt suurjõud, kelle mõju on domineeriv ka siinses hemisfääris. Ilma et seda kuski oleks rõhutatud või mainitud, tahetakse külastärguga ühtlasi meenutada N. Venet, et ta tasandaks oma aktiivsust Lähis-Idas.

Kissinger oma külastärgudel Lähis-Ida maadesse suutis neid veenda, et USA on muutunud oma poliitikat Lähis-Ida suhtes, olles huvitatud nii Israeliga kui araabia riikidega suhtlemisest võrdsel alusel. Raskem oli Kissingeril võimalik toime tulla Israeliga, kuid ka seal hakkasid mõõdukamad pead taipama, et Israel oleneb täiel määral Ameerika toetusest ja ta pole suuteline ilma USA abita pidama sõda araabia riikidega. Kõik need tegurid loodi soodsa eelduse, et Israellased ja araabia liidrid istusid ühise laua taha.

Rahuskonverentsil on kahtlemata kõige raskemaks põhiliks Israelil poolt 1967. a. sõjas vallutatud alade tagasandmine. Israelil uue

peaministri Rabin'i valitsus on Israelis nimetatud kõige "rahutuvi-ilemaks" valitsuseks Israeli ajaloo, kuid Rabin ise oma ametisseastumise kõnes tootas, et ta tahab jätkata Golda Meiri kindlajoonelise poliitikat.

Rahukonverentsil on vallutatud alade loovutamise küsimus Rabinile tuleprooviks. Kui Rabin ka nõustuks kontsessioonide tegemise, ei oleks ta võimeline seda ellu viima ilma avaliku arvamise tupeva toetuseta. Israeli "kotkad" aga püüavad praegu teha kõik, et seda takistada. Rabinil seisavad ees aga ka veel teised raskused. Israelis lobbab inflatsioon ja sealne riigipank ennustab, et 1974. a. lõpuks on hinnad tõusnud 34 %. Meijanduslikud mured võivad mõjutada ka Israeli välispoliitikat.

VOX

A. Joonson 70-aastane

Ajaleht "Võitaja" peatoimetaja ja Eesti Ühisõnno Saksa Liiduvarilgus kaasaegne Esinduskogu liige Arnold Joonson Heidelbergis tähistab 3. juulil oma 70-ndat ringi ümber päikese.

A. Joonson sündis Audrus, kasvab üles Läänemaal. Vigala kihelkonnas, Opiis Pärnu gümnaasiumis, Tartu Ülikoolis ja E.V. Sõja-koolis. Olnud Kaitseliidu instruktor, ajaleht "Kaja" reporter ja alates 1980. a. "Päevalehe" toimetajaks, viimati välispoliitiline toimetaja kuni ajalehe sulgemiseni okupatsiooni võimu poolt. Iseseisvuse lõpu aastail töötas Kaitseliidu peastaabi atashes ülesannetes Poola Kiitide Liidu juures Varssavis.

Vene okupatsiooni alguses oli ametnik Tallinna sivilise valitsuses ning saksa okupatsiooni ajal oli Harju Omakaitse käsundusohvitser, "Eesti Sõna" välispoliitilise osakonna toimetaja ja 1943. a. kuni teise maailma sõja lõpuni ohvitser saksa sõjaväes.

PAGULUSES olnud dokumentatsioonibüroo juhataja Briti tooni eestlaste keskkomitee juures, Lübecki põgenikelaagri vallitud komandant kolm aastat ja IRO ametnik.

ALATES aastast 1962 kasutab ta oma vahendat sulge ajaleht "Võitaja" vastutava ja peatoimetajana. EÜSL-i 2. Esinduskogu liige alates on ta selle liige ja 8 aastat Keskkomitee 1. abiesimees ja praegu EÜSL-i permanentse aukohtu esimees.

"Tõdede sära on võimsam kui aatomi lõhestus", väidab Maarjamaa laulik Henrik Visnapuu. Teenides vabaduse kõrgel ideale: õigust ja õigust ning tõe on A. Joonson kogu pagulasaastate kestel julgelt ja sihikindlalt selgitanud vaba maailmale salakavala imperialistliku kommunismi vägivallaga meetodeid, kes ikka veel sõidab siidises tallas ja peab lõikusepidu.

A. Joonson on olnud ka üks vahimehi nelis rahvusvahelisel konverentsil ja kukkuteleku, kus võinuks arutamisele tulla meele rahva ja kodumaa õigusküsimusi.

Saksamaal, Heidelbergis on ta olnud primus motor üldpalli kommersiide korraldamisel. Need iga-aastased balti akadeemiliste organisatsioonide liikmete kokkulehed Heidelbergis on ka tugevdatud baltlaste välisvõitluse koostööd.

Allakirjutatud on hea meel koos korp. Vironia liikmetega tänada oma ustavat venda ja truud vabadusvõitlejat senise töö eest ja soovida temale õnne ja õnnistust ning parimat tervist edaspidiseks jätkuvalt viljakaks töös ning sisurikkaks ja lõõrõksaks eluks.

WOLDEMAR PALM

Fenno-ugri kongress Budapestis

Kolmandal Fenno-ugri kongressil Tallinnas a. 1970 määrati järgmiseks kongressi asupaigaks Budapest. Kongress toimub 9. – 15. septembril Ungaris ja nagu korraldava komitee rõhutab "kindlaks määratud programmiga".

Kongressi presidendiks on

Gyula Ortutay ja peasekretäriks Janos Gulya. On ettenähtud neli gruppi: keeleteadus, etnograafia, arheoloogia-alalugu-antropoloogia koos ja kirjandus. Toimub 2 üldistungit ja 12 sektiooni istungit. Ettekantavate kõnede tekstid publikseeritakse juba 1975. a. jaanuaris. Spetsiaalsemades raskuspunkt on asetatud

n.n. fenno-ugri ürg-alkkeelele. Ajaloo osas on esikohal hilisest kiviajal Uraalimäestikust asunud algrahva lõunapoolsed kontaktid. Erioleng on antud ungariastele nende ürgasustuse osas. Eestlasi ja soomlasi, teatavasti kui väljapaistvamaid fenno-ugri rahvaid, pole programmis üldse nimetatudki.

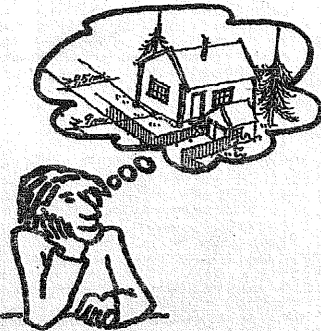
KAVATSEDE EHITADA SEL SUVEL?

10 nõuannet neile, kes pühendavad vaba aja ehitamisele:

1. Võta kontakt kommuuni Byggnadsnämndiga. Seal saab teada, millised plaanid ja määrused kehtivad piirkonnas. Võib saada ka kasulikke ehitusnõuandeid.
2. Taotle ehitusluba ja muid lubasid eegsalt.
3. Ära unusta, et iga aastal tuleb talv: alusmüüri ei tohi nihutada kells, katus peab kandma raskeid lunemasse ja tormi. Isoleeri ja tihenda maja hästi, kui tohad kasutada seda ka talvel.
4. Isoleerida tuleb ka soojuste vastu. Ja mingi soendusvorm on vajalik ka suvemajas. Kuid ära unusta tohmo!
5. Pane tähele, et kõik pinnad, kuhu sajab vihma või lund, oleksid kallakuga väljaspoole majast: maapind, katus, korstnakant, terrass, aknaplaadid...

6. Niiskust tuleb igast suunast — kõige hullemini aga altpoolt. Ära sulge niiskust pörandisest, seinest ja katusesse tihedate kihidega mõlemal küljel! Ventilieri kõiki niiskust sisaldavaid ruumalasid!
7. Väikelapsi tuleb kaitsta kukkumise vastu treppidelt ja akendest, põletus- ja löökehaavade vastu, uppumise ja mürgituse vastu.
8. Võite teostada ise lihtsamad tööd elektri, vee ja äravoolu ning samuti soendusseadmete alal. Kuid kasutada tuleb asjatundjaid montööre kõikidel liitumistel, ja kõnele korstnapühkijaga korstna müürimisel.
9. Äraval ja klooest tulevad korraldada selliselt, et loodust ei saatast ning naabreid ei häirita. Kaitse hoolikalt joogivett!
10. Ole üldse tähelepanelik ümbruse vastu. Känele naabritega. Ja mõtle sellele, et ainult vähemtel on õigus ehitada, kuid kõigil on üldseõigus!

Kui on soovi teada veel rohkem, võib lugeda Planverketi ülesandel kirjutatud "BYGGA PÅ FRITIDSTOMTEN" (autor Hildur Krantz-Jensen, Allmänna Förlagets Publica-serie). Hind kr. 18:— raamatukauplustes. Võite ka külastada Planverketi näitusi suve jooksul. Tere tulemast esmaspäevast-reedeni kl. 10—15 Hantverkargatan 27 Stockholmis.

STATENS PLANVERK

Ahti Pae suvepäeval: Eestlaste pulbitseva elu raskuspunkt ülemeremaades

— Tehke midagi oma rahva heaks! Hoidke elavat inimlikku sidet ja sillastust omavahel! Andke igatiks oma osa eesti kultuuri ja ühiskondliku elu edasiviimiseks! Ärge ainult lootke teiste peale! Tehke midagi ise!

Selle sooviga pöördus Eskilstuna-Västeråsi eestlaste suvepäeval kuusmaalaste poole Esinduse bürojuhataja Ahti Pae kaunis Sundbyholmi lossipargis laupäeval 15. juunil. Suvepäeva kokkuleksid ei hõlmanud ligi paarsada eestlast ja selle esimene osa peeti vabas loosides, kus muuhulgas ka populaarne noorte laulgrupp "Hämarik". Göteborgist võitis nii vanade kui noorte vahetu poolehoid.

Ahti Pae meenutas oma sõnavõtu algul suvepäevade traditsiooni, selle kodumaiseid eeskujusid ning puudutas siis meie rahvusgruppi kolmekümneaastast Rootsis viibimist ja eestlaskonna arengulugu ülemeremaades. Muuhulgas märkis ta oma kõnes aktuaalse hinnanguna järgmist:

— Eestlastele Rootsis on kolm mõeldud aastakümnet olnud nagu üks tund. Mis algaastatid raskusena tundus, on nüüd juba unustatud. Uued põlvkonnad on siin maal sündinud ja palju ilusaid ja häid lootusi on nende kõekäiku saanud. Kui üha rohkem selgus, et kodumaalet tagasipöördumine on võimatu, asuti arusaamise juurde, et rootsi eestlaskond on kodumaa eest võitlemise sillapea — kõige lähemal oma isamaale, kõige enam võimekas valmiste alal, kõige paremais tingimustes arenev, sest asukohamaa oli sõjakarast ja hävitustis puhtumatu. Meie kirjandike enamus asus siin maal. Neilt ilmus teoseid, mis haarasid edasi andsid oma rahva lähemat minevikku ja inimeste hingeilisi elamusid. Meie kunstnikud, heliloojad, rahvakunsti viitlejad, laulu- ja lavakultuuri edendajad ja ka ühiskondliku-politilise käekäigu eest seisjad — kõigi kaastegususes arenes mõeldud suveajaks enam kui kahekümne aastapikkune progress. Oldi endast heas arvamises ja rahvusliku elu manifestatsioone tunti end võimekaina ja võimsaina.

Vilmane aastakümneid selles kolmekümnes perioodis on aga näidanud, et suure suvedüüli sisse on tekkinud üha rohkem kultuuri, kängumist, kasvu- ja arengupildi seisundit. Ükski millist kultuuri- või eluala meie ka ei vaa- ta, igaltpool paistab silma, et rootsi eestlaskond ei ole enam juhtiv kogu vabaduses viibivate keskel. Olemaailmsed Eesti Päevad Torontos näitasid, et loova ja pul-

seeriva elu raskuspunkt on Euroopast kändunud ülemeremaades, kus nooruslik erksus mitte üksnes ennast maksma ei pannud, vaid ka Vana Maailma osavõtjale näitas, et olemise suutelisest eesti arengut ja elu edasi viima ka siin kaugel kodumaast ja Rootsi sillapeast.

Milles peitub viga? Mis on selle põhjuseks, et rootsi eestlaskonna arvukus pere ei suuda enam värskendada rahvusliku kultuuri ega ühiskondliku võitluse väiju? Kas on süüdi ümbritseva elukeskonna sisu või olemise ise süüdi eelkõige selle- toitu, et liig harva kokku saame, liig väheste õigadele surme ko- nostuse eesti elu edasiviimiseks ja ise end eemal või nurgapool hoi- me.

Meie vaevalt suudame vastust anda sellele küsimusele. Meie peame aga päev-päevalt üha rohkem taolisi küsimusi ja vastuse ot- simist enesele ise esitama, sest ka enamusravhas on nüüd asunud arusaamisele, et meil on õigus elu- le ja arengule. Ja võibolla juba tu- leval suvel on Rootsiisgi oma pikas arengus jõudnud sinnani, kus sea- dusega kindlustatakse ka vähe- musrahvuste ja siia maale asunud uute kodanike rahvuskuuliline elu. Kui seni meie kogu aeg oma eripära ja õiguste eest oleme võid- lelnud ainult sõnavabaduse rei- vaga, siis ei tohi meie nüüd käsi rüppe panua ja arvata, et soodu- stusi loovate seadustega ka meie eest elama hakatakse. Meie peame need häntused ja tendentsid, mis mandumisele viitavad, pingsalt oma keskel läbi arutama ja jälle õiged rajad leidma. Tänapäeval kõneldakse palju kommunikatsio- nist. Ameerika eestlased on sellele mõistele loonud ka eesti- keelse nimetuse sillastumine. Meie kõik vajame sillastust — inime- nimese, eestlase-eestlase vahel, iga indiviidi grupiga, oma rahvu- sega. Kolmekümne-aastane areng meie rahvale kodumaa okupa- tsiooni ja võrre surve all on loonud hoopis uue olukorra ja uue inimese, kelle hingepildi elemente meie vahetult enam ei mõista. Surve ja hirm on kujundanud ka sillastuseks nendega hoopis erisuguse õhk- konna. Meist igati on seda ühel- teisel viisil kogunud. Ja seda on ka välismaalastel, kes Eestit külas- tanud, üsna lihtsate vaatlustega tähele pannud.

See varasuvine kaunis ja õtse- misest rõkkav päev siin on aga hommikust peale malupildi niiti- dega kinnitatud 15. juunile 1941 ja nende loomavagumile, millel seisis pilves taeva all raudteejaamades. Need olid küüditamisele määratud rongid. Ahastuses hütti: "Meid viiakse ära! Tehke midagi!" Sama elav ja töölesundiv loosung täna

kui toona: võtkem see kaasa, mõ- teigem sellele ja püüdgem seda täita! Igatiks ja igaltpool.

Suvepäeva avas Eskilstuna Eesti seltsi esimees Lembit Pella, kes tervitas kokkuleksid ja ütles eriti teretulemast Eskilstuna linna ja sisserrandajate kultuursentrumi esindajale. Oma pögnas sõnavõ- tus puudutas ta eesti-rootslaste kui minoriteedi elu ja õigusi iseseisvas Eestis ja avaldas lootust, et eesti minoriteet Rootsis saab samasu- guste õiguste osaliseks — säilitada oma keelt ja kultuuri.

Lühida võimaliku talituse pidas praost Richard Koolmeister.

Domineeriva osa kavas andis Göteborgi laulu- ja tantsuansambel "Hämarik", kes esitas hea kor- damineku Sundbyholms enam kui kümme laulu ja rea rahvatant- se. Ohtusel pool, mis leidis aset Eskilstuna Folkets Hus'is, esines jälle "Hämarik" mitme lauluga. Sundbyholms esines ka soomlanna Taina Mikkola, lauldes soome lü- rilisi laule.

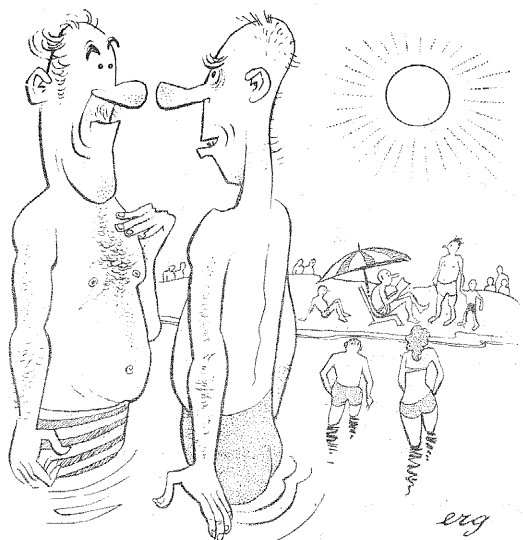
Suvepäeva lõppsoona ütles Vä- steråsi eesti seltsi esimees T. Öu- nap.

Mõlemad Eskilstuna päevalehed — Eskilstuna-Kuriren ja Folket — refereerisid positiivselt suvepäeva sõnavõtte. Tõstis esile Göteborgi laulu- ja tantsurühpa "Hämariku" esinemist ja märkisid ära kodu- maalt juurduvat suvepäevade traditsiooni.

E. Pratka surnud

USA-st tuleb teade, et omaaegne Stockholm Eesti Alkooli energi- lise Sõprade Seltsi esimees Ed- mund Pratka on 15. juunil seal surnud. Asudes USA-sse jätkas ta seltskondlikku tegevust ja oli tegev reas New Yorgi ja Long Islandi organisatsioonides, m.h. Long Is- landi Eesti Seltsi esimehena.

Surma põhjustas südameatakk. Ta viidi pärast rabandust kiiresti haiglasse ja oli märgata isegi õu- korra paranemist, kuid siis tuli teine atakk, mis võitis elu. Matu- setalituse pidas õp. A. Vaharo, kuna kiristupanejaks oli praost Ki- virama. Järelehüüdeid oli paljudelt organisatsioonidelt, nende seas ka New Yorgi eesti täienduskoolilt, mille tegelaste hulka kadunu kuu- lus. Korp. Fraternitas Estica poolt, kuhu kadunu akadeemiliselt kuulus, ütles lahkumissõnu koha- liku koondise esimees T. Vanderer.

— Miks te arvate, et prantslased lasid Vaiksel ookeanil käiku just ka k s pommil?

— Noh, see on ju päevaselge: üks oli õhitut aatompomm ise ja teine sellest plahvatanud lohtutu protestipomm...

Rahalaev leitud? Valvelaev kaitseb

Rootsi ajakirjandus osutas kun aega tagasi rohkelt tähelepanu dr. Ilmar Arensi leide Rootsi Riigiarhiivis, kus avastatud vanad dokumendid viitasid riigi raha- oigemini makse transporteeriva laeva hukkimiskohale Gimpelsterni karidel Mäleri järel, Aggar- rist Stockholmist. Laevahukk toimus oktoobris a. 1692.

Sukeldumise riigi rahalaeva leidmiseks olid esijoones huvitatud Västeråsi ametisikud, kuna "Västmanlands Låns 'Fidning' oli selle müstilise laeva loo eriliselt üles pühunud. Västeråsi teatasid ka koheselt paar spordi sukeldujat, et nemad on vabatahtlikult ja ta- suta valmis andud kohas teostama sukeldumist. Need on nüüd juba 3-4 nädalat käimas ning esialgselt and meil olevat ka "midagi" lei- tud, mis tõendab mingi laeva huk- kumist Gimpelsterni salakari- del. Mis see "midagi" on, seda ei ole veel uurimise huvides aval- datud.

Meremuuseumi palvel patrul- leerib Rootsi merepolitsei arvat- va hukkimiskoha lähisel selleks, et eemal hoida võimalikke eravii-

Furtseva langemas

JEKATERINA FURTSEVA, ainuke naine N. Liidu valitsuses kaotab pinda...

A. Waldman surnud

NEW YORK (VES) — New Yorgi sari pärast pikki haiguseas- taid väliseestlase vanemapäeva aktiivsemalt inimesi August Waldman 80 aasta vanuses.

August Waldman oli pärit Kono- verest Haimre vallast Läänemaal. Esimese maailmasõja ajal mää- rati ta vene armee poolt tõlgiks ja sidemeheks Briti Punase Risti juurde, milline teostas abistamist Venemaal. Kommunistide võimu- letuleku evakueerus ta koos ing- lastega üle Siberi ja Jaapani a. 1918 Vancouverisse Kanadas, kust ta asus kohe New Yorki, kuhu ta elama jäi kuni elu lõpuni. Tema panus USA-eestlaskonnas puudu- tab eeskätt kirjanduse ja eestlaste koondamist. Tema energialga loodi ülemaaime ajakiri "Meie tee". Hiljem oli ta seotud aastaid ka USA-eestlaste ajalohe Vaba Eesti Sõna väljaandmisega.

Matustelalituse pidas praost Ru- dolf Kivirama. Järelehüüdate huigas on ka E.V. esindaja Ernst Jaakson, meenutades kadunu pa- nust aktsioonides Eesti vabaduse heaks.

MOSKVA (EPL) — N. Liidu kul- tuuriministri Jekaterina Furtse- vat, kelle hilgealg oli Hrushtshovi pevil, kellega tal arvati olevat eriti head suhted, ei seadud see- kordsetel ülemnõukogu valimistel enam kandidaadiks, mis on mär- giks pölv alla satumisele. Tema on nimelt ainuke minister, keda partei ei eistanud tagasivalimiseks ainu- kandidaadina mõnes piirkonnas.

Furtseva kohta on samal ajal leitud kuulduki, nagu oleks ta oma tütre nimel ehitanud luksu- silku suvila, mida partei ei ole pi- danud sobivaks (kuigi kõigil par- teitugevade ja ministrite on sama- sugused "datsaad"). Esialgu ei ole aga Furtsevat võetud tema ministripoositiooni.

Eesti Arhiiv Ühendriikides on praegu sisseseadmise järgus. Arhiivkogud Connecticutis, millele korraldajaks oli kadunud Ferdinand Kool, tuuakse lähemas tulevikus üle Lakewoodi. Pildil keskel ar- hiivara Ernst Luebi, tema kõrval abiline Alfred Saar (vasakul) ja Jaan Reio.

Meie unustamata armas

Theodor Konradson

Sünd. 18/10/1901
Surn. 21/6 1974

Sügavas leinas

NAADI
MARET

ASTA ja ULRIKA
ENN ja ROSE-MARIE
CATHARINA

Matuseetalitus toimub teisipäeval, 2. juulil kell 11 Mat-teuse kabelis Norrköpingis.

Armast kaasvenda

Theodor Konradson'i

mälestab leinas

KORP! ROTALLIA

Armast venda

Hans Pert'i

Surn. Tallinnas

mälestab kurbuses

HELMİ

Armast venda

Voldemar Tüür'i

Surn. Muhus

mälestab vaikes leinas

HEINO

Puhka rahus kodusaare mul-las!

Head sõpra

Theodor Konradson'i

mälestavad

H. VALK perekonnaga
B. VALK perekonnaga
V. TOMINGAS abikaasaga

Head sõpra ja koolivenda

Theodor Konradson'i

mälestavad leinas

VAMBOLA KLAUREN

KARL MÖLDER
abikaasaga

Hea sõber

Hugo Erinurm

Sünd. 7/10/1923 Tallinnas
Surn. 28/5 1974 Göteborgis

Mälestavad kurbuses

GÖTEBORGI SÖBRAD

Armast Korp! Rotallia vilist-last

Theodor Konradson'i

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOO-
NIDE LIIT

Armast

Theodor Konradson'i

mälestavad leinas

VIINI PEREKONNAGA
ARTUR
JUHAN
EVA ja TONIS

Head sõpra

Hugo Erinurm'e

Sünd. 7/10/1923 Tallinnas

mälestavad kurbuses

ELMAR
ADA ja OSVALD
REET ja VAMBOLA
PIIA ja MALLE

Peotäis maamulda ükski üle jääb, kui kõik jõud ja noorus mullaks jälle saab.

Göteborgis 1974.

Armast sugulast
ja head sõpra

Eido Viik'i

mälestavad kurbuses
ja leinavad

HELMİ SIIM perekonnaga

EDUARD SUU perekonnaga

VELLO VAHER perekonnaga

LEMBIT VEERTEE
perekonnaga

Saksamaal suri 5. juunil David Vösu, sünd. 30. juunil 1893.
New Yorgis suri 14. juunil Au-gust Waldman, sünd. 25 aprillil 1894 Haimre vallas Läänemaal.
Torontos suri 9. juunil Daniel Kallas, sünd. 7. juunil 1907.

Armast

Mihkel Toompuu'd

mälestavad leinas

TOOMAS, SALME ja KARL

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiiskoplik kogudus. Peajumalateenistus pühap. 30/6 kell 9.30 Jakobi kirikus. Op. Karl Kool, orell Jüri Raid. Lauluraamatud.

EESTI AP. ÖIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik. Pühap. 30/6 kell 11 Peet-ruse, Pauluse ja 12 apostli mäle-stusliturgia. Ülemp. A. Nael.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Normalmi Bapt. kirik. Norrtullsg. 37, pühap. 30/6 kell 14 vabakirikute ühine jumalat.

STOCKHOLM: Eesti Neli-pühi kirik. Brävallag. 11, pühap. 30/6 kell 11 jumalat. Allan Laur. Lau-luettekanded.

Teisip. 2/7 kell 19: palve- ja püh-litund.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10, pühap. 30/6 kell 11 jumalat. V. Kubja.

GÖTEBORG: Linnea-kirik, Linnégat. 35, 30/6 kell 11 jumalat.

GÖTEBORG: Smyrnas, Park-gatan 1, jumalateenistused: 29/6 kell 18.30 – piibli – ja palvetund, 30/6 kl 17 jutlus, soolo- ja koorilaule. K. Verendel.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsgat. 26, 30/6 kl. 13 jumalat. H. Viikholm j.t. Ohver välismisjo-nile.

Betania, Bräddgat. 54, laup. 29/6 kl. 18 palvetund.

Eestlaste Laulupeol

võinuks see arv olla mitu korda suurem. Need, kes kohal olid, ei kahetsenud. Stockholmist sõit-sid mees- ja naiskoor ning "Kassari" rahvatantsijad ko-hale rongiga. Göteborgist sõi-tis eesti algkooli õpilaskoor rongiga, mees- ja naiskoor lae-vaga ja siis edasi bussiga, Norrköpingi eesti segakoor ka-sutas samuti bussi ja läks pä-rast laulupidu Lõuna-Saksa-maale ringreisile. Koore kogu-nes veel Inglismaalt, Prant-susmaalt, Belgiast ja muidugi olid laulmas Saksamaa eest-laste koorid. Ka rahvatantsijaid tulid peale Rootsi veel Inglis-maalt, kellele lisandusid kolm Saksamaa rahvatantsurühma. Laulupidu kestis neli tundi, mis ei tundunud kuidagi viisi pikana. Vaheajadel oli rõöm-said kohtamisi mitmete maade

eestlaste vahel üle pika aja. Aplauid olid valmistatud ja marulised. Koorid vaheldusid solistidega ja kõnlejatega. Pärast kontserti jätkus pidu suure rahvapeo vormis samas hallis, kus esinesid rahvatant-sijad.

Laulupeo raames toimus Münsteri ülikoolikirikus ka ki-rikukontsert, kus esinesid Stockholmist ja Göteborgi mee-skoorid ning Stockholmist Eesti naiskoor eraldi ja ühiskoorina. Solistideks olid organist Carl Otto Mårtson, sopran Eva Wil-son ja tenor Naan Pöld. Ka ki-rikukontserdil oli "täismaja".

Rootsi koorid saabusid mul-jeterikkalt oma reisilt tagasi esmapäeval. Lähemalt laulu-peost meie järgmises lehes (EPL/TS).

Vajame keskealist meestöölist

pakkimise ja tööstuse korrashoitu töödele. Lähemaid andmeid annab hr. M. Söster – tel. 83 03 50.

MISOMEX AB

Ellen Keys Gata 2, 126 64 Hägersten

Kudirka

Algus lk 1

päritolult leedulanna, on stin-dinud Brooklynis, N. Yorgi os-riigis. Ta vanemad viisid ta 7-aastase lapsena tagasi Leedus-se. Ta töötas Leedus põllutööli-sena, kui leidis aset ta poja põ-genemislugu. Kui ema pisut hiljem üritas minna Moskva, et saada abi USA saatkonnalt, ta-kistasid seda tegemast nõuko-gude võimud, saates ta Viiniuse raudteejaamast tagasi koju. S. Kudirka mõisteti vahepeal Si-beril, aga ta emal õnnestus siiski saada nüüd USA viisa. Kaks USA konsulaarametnikku läk-sid talle juba eemale vastu, kui ta saabus konsulaati, et puna-miilits ei saaks teda mitte kon-sulaadi ees kinni võtta. Amee-rika konsulaadiametnikud es-korteerisid Kudirka ema kon-sulaati. Passi andmisel arves-tati, et Kudirka ema on sünni läbi olnud USA kodanik. Esialgul jäeti viisa hoiule USA konsulaati. Väljarändamiseks vajab leedu naine vastavat luba N. Vene võimudelt. Ta kuulub aga nende hulka, kelle välja-rändamise küsimusi on aetud erikorras Washingtonist. Selles grupis on veel teisi USA-s sün-dinud või naturaliseerimise teel USA kodanikeks saanud isikuid. Loodetakse, et see küsimus la-henob soodsalt. Ja see võib avada uusi võimalusi ka Siberis sunnitöö viibivale S. Kudirkale.

O. Mikiveri erinäitus

Kunstnik Olev Mikiveril, kes alaliselt elab Malmös, toimub iseseisev kunstinäitus Ystad-i Galleri Syd'is, Östergatan 1, 30. juunist 13. juulini. Avamine lamp. kell 15–17.

Näitus on avatud kolmapäeval, reedel, laupäeval ja pühapäeval kella 13–17-ni, teisipäeval ja nel-japäeval kella 17–20-ni. Esma-späeval on galerii suletud.

Välja on pandud kokku 25 Mi-kiveri uumat teost.

Televisioni programm

TV Lõrdag

17.00 Meedlenden.
Suomenkielset ohjelmat.
Flaskpräklig program.
17.05 Lasten TV eller Barnprogram:
Matti och Missu. Färg. Bärplock-
ningen. Textat på svenska.
17.10 Maakaasua - uutia energias
eller Jordgas - en ny energiform.
Det stora samarbetsprojektet mellan
Finland och Sovjetunionen är för-
verkligat. Producent: Claire Kurki-
mänen. Textat på svenska.
17.35 Pentti Saarikoski eller Pentti
Saarikoski - intervju med en dik-
tare. Textat på svenska.
18.05 Tili häst. Färg. 13 ridlektioner
med TV. Galopparbete.
18.30 Helgmaalsringning. Färg. Från
Vibygd kyrka i Angermansland.
18.35 Jäst det. Färg. En annorlunda
pekkok.
18.40 Herr Barbalander funderar...
Färg.
19.00 Aktuellt i veckan. Färg. Textat.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Var med och bjöd. Färg. Infor
torsdagens Auktion i TV 1.
19.40 Hos öknens herrar. Färg. Ett
tyck i filmteam har besökt södra Jor-
danien.
20.30 Cirkusette. Färg. Liten num-
merrevy i cirkusmiljö med Bert-
Åke Varg, cirkusorkester under
ledning av Hans Wahlgren, Eva
Serling, Alfreðs, Patrick Juvet,
Pante och många flera.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 En musikupplevelse. Färg. Mu-
sik av Couperin, den franske ba-
rockmästaren, har varit inspirations-
källan för Lennart Engström inför
det här programmet. Foto: Bengt
Lindström.
21.50 - 23.00 Sommarrysen: Tili
varje pris. Färg. Kalla kärar med
Sheree North, Barbara Parkins,
Tisha Sterling och Robert Reed.
Regi: Sutton Roley.

TELEVISION 2

18.35 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
19.00 Expedition Kartago. Färg. Hur
blinda och döva ungdomar från
Sverige dyker och utforskar det
gamla hamninloppet till Kartago i
Tunisien.
19.30 Rapport, väder.
19.40 Marie Walewska - amerikansk
längflin från 1827 om Napoleons
kärlekshistoria med den polska gre-
vinnan Marie Walewska.
I rollerna: Greta Garbo och Charles
Boyer.
21.50 Showtime: Melba Moore show.
Färg. Amerikansk underhållning
med Melba Moore, Clifton Davis,
Arle Johnson, Timmie Rogers m fl.
Melba Moore, en ung, färgad ameri-
kansk sångerska, slog igenom på
allvar 1970 i musicalen Pearl.
22.45 - 23.50 TV-nytt, väder.

TV Söndag

18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Raga på hundra strängar. Färg.
Shivumkar Sharna spelar.
18.20 Efter 30 år - Gunnar Dahm-
er tillbaka. Färg.
18.45 Kom som du är. Färg.
Lars Lönnblad, Sissi Kaiser, Gunilla
Dahlman, Sven-Ake Andersson, Mac
Freddy, Hartz-Bandet och Nisse
Hansens orkester.
19.30 VM i fotboll. Färg. Direkt från
semifinalgruppspelet.
21.15 Aktuellt, väder.
21.45 TV-nytt.
22.50 - 23.30 Sportspegeln med VM i
fotboll.

TELEVISION 2

15.45 - 18.00 VM i fotboll. Färg. Direkt
från semifinalgruppspelet.
18.35 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
19.00 Stoppa pressarna! Färg. Vitsiga
veckans virriga världsreportrar.
19.30 Rapport med väder.
20.00 50-tal: Atp och regeringskrisen
1957. Färg.

20.40 Fyra x trombone. Färg. Fyra
jazztrubbonister - Olle Holmgvist,
Sven Larsson, Torgny Nilsson och
Bertil Strandberg - spelar special-
skrivna arrangemang av Lasse
Bagge.
Lasse Bagge, piano, Palle Daniels-
son, bas, och Leif Wennerström,
trummor.
21.10 Lin. Färg. Hälsinglands lands-
kapsblomma.
21.15 Söndagsdeckaren: Kommiss-
arie
Keller. Västtysk serie om brotts-
verdad.
I rollerna: Erik Ode, Günther
Scramm, Reinhard Glennitz, Fritz
Wepper, Agnes Fink, Bernard
Wiel, Andreas Seyferth, Gisela
Wiel m fl. Regi: Leopold Lindtberg.
21.15 TV-nytt, väder.

TV Måndag

18.55 Meedlenden.
19.00 De stora upptäcktsfärderna.
Färg. 4. Tili Inkans rike begav sig
Francisco Pizzaro år 1532.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Den flygande mattan. Färg. En
indisk flicka hamnar i passkontrollen
på Londons flygplats. Problemet
med engelska invandrare beijses.
I huvudrollerna: Karan David, Ed-
ward Petherbridge, Don Hawkins,
Tariq Yunus, Nisha Roy, Mark
Eden och Rowena Cooper.
20.25 Den boksamlade lantbrevbä-
ren. Färg. Gustav Gustavsson i
Kloa.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 - 22.05 Hutustamens flykt -
Sedan mitten av 60-talet pågår i
Burundi i Centralafrika en bitter
kamp mellan hutu- och tutsifolket.
En kvarts miljon hutu beräknas ha
dödas och uppe emot 100 000 har flytt
till grannlandet Tanzania.
Om detta Afrikas största flykting-
problem just nu handlar det här
norska reportaget av Øystein Sta-
brun.

TELEVISION 2

Från Barnredaktionen:
18.30 Lilla Anna och Långa Farbrorn
av Inger och Lasse Sandberg. Färg.
11. Lilla Anna och Långa Farbrorn
leker med ord som låter lika.
18.40 Smisätt på nytt sätt. Färg. Åke
Brolin lär vuxna och barn leka,
plaska och simma.
19.00 - 19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport, väder.
20.00 Vad hände sedan. Färg. Större
vinster på lot? hette ett program
som sändes 18 april 1973 och be-
handlade Svenska Cellulosaabola-
get beslut att lägga ner Svartviks sul-
fitfabrik. Driften vid fabriken för-
längdes i etapper i väntan på uto-
väde ersättningsindustrier.
Samtidigt steg priserna kraftigt på
pappersmassa och SCA kunde förra
året redovisa betydande vinstök-
ningar. Men den 3 juli i år läggs fa-
abriken ner definitivt.
Motiv och synpunkter redovisas i
detta program gjort av John Sune
Carlson, Lars Hallengren och Chri-
stina Olsson.
21.00 Sjutonde breddgraden dag och
natt - Nordvietnamsisk längflin
från 1972. Andra delen.
I rollerna: Tra Giang, Lam Toi och
Ho Thai.
22.50 - 23.50 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

18.55 Family Four show. Färg. Sång-
gruppen Family Four med husband
och gästartister. Vård i kväll: Ag-
neta Munther.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Meedlenden.
19.35 Kavi i huset. Färg. Engelsk un-
derhållning med Paula Wilcox,
Sally Thomsett och Richard O'Sulliv-
an.
20.00 Var med och bjöd. Färg. Infor
torsdagens Auktion i TV 1.

20.10 Mitt Kina. Färg. Den engelske
författaren och filmaren Felix
Greene ger i en serie på sju pro-
gram sin personliga bild av dagens
Kina. 1. Folkkommunen.
20.35 Säkerhetsbilen. Färg. En teck-
nad kortfilm om vad som händer
när den absolut säkra bilen ger sig
ut i trafiken.
Filmen är debutarbete av arkitekt
Mats Ekman.
20.40 Sjung med Egon! Färg. Egon
Kjerrman, kör och orkester. Gäster:
Legatgruppen.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 - 22.35 Uppdrag för K i: Resa till
andra sidan. Färg. Sista avsnittet ur
den västtyska kriminalserien om
med Gert Günther Hoffman, Peter
Lakemacher, Hermann Treusch
och Herbert Suschka i rollerna som
spanare i Hamburgpolisens spe-
cialavdelning K I.

TELEVISION 2

Från Barnredaktionen:
18.30 Lilla Anna och Långa Farbrorn
av Inger och Lasse Sandberg. 12.
Vad finns i Lilla Annas soffa?
18.40 Smisätt på nytt sätt. Färg. Åke
Brolin lär vuxna och barn leka,
plaska och simma.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Stäm gitarren. Färg.
19.10 Ta ton. Färg. Spela gitarr och
blockflöjt med Ulf G Ahlsund och
Clas Pehrson.
19.30 Rapport, väder.
19.40 Företaget. Färg. Engelsk serie i
sju delar om en ung man i karriä-
ren inom PR-branschen med Peter
Egan i huvudrollen. 7. Mr Pulman
och Mr Pershore.
20.55 Anslagsstaven. Färg.
21.00 Kina 1: Skola för miljoner.
Färg. Ett besök på en gaia i hjärtat
av Peking.
Hela Kina är en ofantlig skola med
800 miljoner elever, där ingen tillåts
vara sig eller lat. Reportage från
den schweiziska televisionen.
21.45 Julikväll. Färg. Lite förströelse
medan Sverige är stängt med Karin
Falck och Lars Widding.
22.30 TV-nytt, väder.
22.35 - 22.55 Gröna dödens gåta -
amerikansk seriefilm om detektivten
Lloyd och jekten på Tutanchamons
armring. 10. Flykten.

TV Onsdag

18.45 Meedlenden.
18.50 Dusty. Färg. Amerikansk Vilda-
Västern-komed. I rollerna: Bob
Denver, Forrest Tucker.
19.15 TV-nytt, väder.
19.20 VM i fotboll. Färg. Direkt från
semifinalgruppspelet.
21.15 Aktuellt, väder.
21.45 TV-nytt.
21.50 - 22.40 Den blå pantern. Färg.
Den kvinnliga amatörgarden Ma-
rie Chantal lyckas lura Dr Kah.
Regi: Claude Chabrol.
I rollerna: Marie Laforet, Serge
Reggiani och Francisco Rabal.

TELEVISION

15.45 - 18.00 VM i fotboll. Färg. Direkt
från semifinalgruppspelet.
Från Barnredaktionen:
18.30 Lilla Anna och Långa Farbrorn.
Färg. Av Inger och Lasse Sandberg.
13. Långa Farbrorn nyser ner ett
hus.
18.40 Smisätt på nytt sätt. Färg. Åke
Brolin lär vuxna och barn leka,
plaska och simma.
19.00 - 19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport, väder.
20.00 I brist på annat att göra av
Maksim Gorkij. En berättelse om
människlig förnedring. Regi: Artur
Vojetstki.
21.15 Partikansliernas springpojkar?
I Finland försöker politikererna öka
sin kontroll över radion och televi-
sionens verksamhet. Peter Werner
försöker ge en bakgrund till deba-
ten omkring beslutet.
21.45 VM i dag. Färg.
22.30 TV-nytt, väder.
22.35 - 22.50 VM i dag.

TV Torsdag

14.00 Tennis: Wimbledon. Färg. Di-
rekt från herrarnas singel semifinal-
ler. Bengt Grive.
18.30 Auktion. Färg. Fynd ur svenska
folkets gömmor går under Karl-
Erik Erikssons kubb på Skansen
till förmån för Radiohjälpen.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Följ med ut - till Furusund.
Färg. Furusund förr och hur är det
nu?
20.05 Den hemlighetsfulla ön. Färg.
Äventyrsserie efter Jules Vernes
bok. 3. Förbudet område.
I rollerna: Omar Sharif, Ambroise
Bia, Jess Hahn, Philippe Nicaud,
Gérard Tichy, Gabriel Tinti och Ra-
fael Bardin.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Kirurgernas århundrade. Färg.
En västtysk serie som skildrar de
stora landvinningarna inom kirur-
gi på 1800-talet. 1. Kärleksgåvan.
Programmet presenteras av Claes
Wirsén. Kvällens gäst: Docent Wol-
fram Kock, föreståndare för Medi-
cinhistoriska Museet i Stockholm.
22.35 - 23.30 Indisk jazzverkstad. Färg.
I detta "Music in the Round" möts
indiska instrumentaler och engel-
ska jazzmusiker.

TELEVISION 2

Från Barnredaktionen:
18.30 Lilla Anna och Långa Farbrorn.
Färg. Av Inger och Lasse Sandberg.
14. Lilla Annas hund har sprungit
nort.
18.40 Smisätt på nytt sätt. Färg. Åke
Brolin lär vuxna och barn leka,
plaska och simma.
19.00 - 19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport, väder.
19.40 Gornilda. Färg. Halte Furuha-
gen och Moltas Erikson lär oss röka
fisk.
20.30 Krutgubbar. Färg. Engelsk
komediserie.
I huvudrollerna: Arthur Lowe,
John Le Mesurier och Clive Dunn.
21.00 Är Israel ett heligt land?
I sommaren andra utmaning möts
missionsforskare Sigbert Axelsson
och missionslärare Erik Sollemmar.
Programled: Per-Arne Axelsson.
21.30 Julikväll. Färg. Lite förströelse
med Karin Falck och Lars Widding.
22.30 TV-nytt, väder.
22.35 - 22.55 Gröna dödens gåta -
amerikansk seriefilm om detektivten
Lloyd och jekten på Tutanchamons
armring. 11. Pantern i knipa.

TV Fredag

18.55 Meedlenden.
19.00 Vill du lära dig segla? Färg.
Om rätt sätt och vett på sjön. Lek-
tion 9: Vad gör du om det plötsligt
blåser upp medan du är ute och
seglar?
(Från den tyska televisionen)
19.20 Sir Prancelot. Färg.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Missöde - katastrof. Färg. Ny
lag från den 1 juli ålägger kommu-
nerna att hålla räddningstjänst -
men efterlevs den?
20.00 Unga musiker. Färg. Pianisten
Arne Torger spelar Chopins Ballad,
f-moll, op. 82.
20.10 Darwins vapendagare - T. H.
Huxley. Färg.
Utvärklingsläran skakade det vikto-
riska samhället i dess grundvalar.
Darwin och hans trogne vapendaga-
re T. H. Huxley tvingades till
strid mot den etablerade vetenska-
pen och den bittert fiendliga kyr-
kan.
I rollerna: Anthony East, Patrick
Barr och Michael Godfrey.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 - 23.30 Jagad över haven. Färg.
Engelsk längflin från 1956 om hur
det tyska minislagskeppet Graf
Spee jagades över haven. Regi: Mi-
chael Powell och Emeric Pressbur-
ger.
I rollerna: John Gregson, Anthony
Quayle och Peter Finch.

TELEVISION 2

Från Barnredaktionen:
18.30 Lilla Anna och Långa Farbrorn.
Färg. Av Inger och Lasse Sandberg.
15. Lilla Anna och Långa Farbrorn
hoppar rep.
18.40 Smisätt på nytt sätt. Färg. Åke
Brolin lär vuxna och barn leka,
plaska och simma.
19.00 - 19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport, väder.
20.00 Julikväll. Färg. Lite förströelse
med Karin Falck och Lars Widding.
21.00 Slå på trumman bror. Färg.
I dag återupptäcks den afrikanska
musiken i Afrika - också i en del
kyrkor.
Den västafrikanska dans- och mu-
sikgruppen Afro-Tiambu och Olle
Axelsson, rektor för musikskolan
Kwanongama i Rhodesia medver-
kar.
21.30 Festplatsen. Färg.
Bland allt folket i Hillrings
Folkets Park Bengan Dalen, Mikael
Ramel och Risken Finns.
22.30 TV-nytt, väder.
22.35 - 22.55 Gröna dödens gåta -
amerikansk seriefilm om detektivten
Lloyd och jekten på Tutanchamons
armring. 12. Lagens hjältar.

Humor

Isa pojale: "Kui ma veel simu-
vanune olin, siis ma ei olnud suit-
setanud ühtegi sigaretti, polnud
maitnud ühtegi alkoholi ega puu-
dutanud ühtegi tüdrukut. Kas sina
võid seda kunagi oma lastele kin-
nitada?"
Poeg: "Kindlasti mitte. Meie
generatsioon ei hakka kunagi oma
lastele nii rumalalt valeutama."

Metsik Lääs. Kõrtsi tuleb mees,
põrutab rusikaga lauale ja kära-
tab: "Mis neetud pesa see siin on?
Kas siin tõesti kunagi midagi ei
juhtu?"
"Mõmendil mitte," ütles kõrtsi-
mik. "Põisid praegu just matavud
ühil võorast mees."
"Miks ta ära suri?"
"Ta tuli kõrtsi, lõi rusikaga
lauale ja küsis, et kas siin neetud
pesas tõesti midagi ei juhtu."

Kontserdil müksab naine meest
ja ütleb:
"Vaata, misuugene mats on
minu kõrval - laskis pea rinnale ja
magab nagu tõhk!"
Mees: "Mis-meh-kus? Ja selle
pärast pidid sa mind üles ajama!"

Naine mehele: "Oled sa küll ja-
himees! Esimesel jahil lasksid
maha koera, teisil jahiretkel leha-
ma ja nüüd tabasid koguni metsa-
vahi naist!"

SIIT JA SEALT

Maire Orav, kes äsja lõpetas
Hofstra ülikooli inglise keele ja
kirjanduse alal, sai Eesti Abi USA-
s Erna Nuth'i nimelise edasõp-
pimise stipendiumi. Ta jätkab
õpinguid Indiana ülikoolis. Stipen-
dium on energiliselt tegev eesti
noorsoo jaoks ja Eesti tutvustamiseks.
Kuuulb ENUS-i.

Robert Anier, spordiveteran ja
arimees New Yorgis, tähistas oma
Sondat sünnipäeva. Kodumaa oli
ta üks eesti jalgpallisõpru organi-
seerijaid. USA-s töötas ta pensio-
nerimisseltsi juonestajana.
Maita Tank valiti Minneapolis
Eesti Seltsi esimeheks USA-s. Ju-
hatusse valiti veel Adele Asamäe,
Endel Nõmm, Heino Jaska ja
Taavi Kubits.